

ВЗАЄМОДІЯ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ У РОДИНІ

До друку підготувала Галина МОЙСЕЄВА

Усі ми родом із дитинства. І те, як складеться наше життя, якими станемо, надзвичайно залежить від сім'ї, що зростила нас. Бо родина – це світ, в якому людина навчається жити. І всі ми хочемо, щоб нашим дітям добре велося у світі. А чи все ми для цього робимо? Чи правильно будуємо наші стосунки? І що маємо зробити, щоб виховати здорову, розумну, щасливу, самодостатню, люблячу людину? Про це розмірковує кандидат психологічних наук, заступник директора Інституту післядипломної педагогічної освіти ім. Б. Грінченка Олександр КОЧЕРГА

Основні функції родини – репродуктивна, виховна, економічна, комунікативна, організація дозвілля й відпочинку, а також – валеологічна. Найбільше на становлення і розвиток психічного здоров'я дитини, а отже і на розвиток її творчих здібностей, впливають комунікативна та валеологічна. Тож зупинимося саме на них.

Отже: комунікативна функція – це організація внутрішньо-родинного спілкування та зв'язку членів родини з суспільством, встановлення зворотних зв'язків із оточуючим середовищем. Валеологічна – створення оптимальних умов для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку кожного члена родини, як важливої умови формування, збереження, зміцнення, відновлення і спадкової передачі здоров'я.

Дитині родина дає відчуття приналежності до певної групи (без чого людина почувається самотньою), реалізує потребу в безпеці, комфорті; дарує відчуття й реальні докази її значущості для інших (без чого у неї розвивається почуття неповноцінності); змогу відчувати взаємне тепло і любов; формує почуття своєї неповторності та індивідуальності; дає зразки для наслідування.

Всі ці потреби життєво важливі для кожної дитини, незалежно від віку. Тому важливим фактором психічного здоров'я дитини є психологічний "клімат" родини. Він суттєво на неї впливає, викликає стан комфорту або ж дискомфорту.

Частина батьків, через свою недисциплінованість, не може бути прикладом для власних чад, негативно впливає на їхній психічний стан. Вивчення неврозів у дітей, як, до речі, і функціональних розладів у мовленні (заїкання), показало дуже тісний їх зв'язок з психогенною дією сварок між батьками в присутності дітей.

Між тим, варто пам'ятати, що стиль поведінки батьків має суттєвий, а іноді і вирішальний вплив на становлення творчих здібностей дитини. Тому важливо знати про стилі батьківської поведінки.

Відомий американський психолог Діане Бомрінд виділяє авторитарних, авторитарних та ліберальних батьків. Його колеги Маккобі та Мартін – ще індивідуальних батьків. Отже, можна говорити про відповідні стилі поведін-

ки: авторитетний, авторитарний, ліберальний та індивідуальний. Подасмо стисло характеристику чотирьох стилів батьківської поведінки, виділених на підґрунті співвідношення двох параметрів: батьківського контролю та теплоти стосунків.

СТИЛІ БАТЬКІВСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Авторитетний стиль передбачає високий рівень контролю. В таких родинах визнають та заохочують ріст автономії власних дітей. Стосунки тут теплі, батьки відкриті до спілкування та обговорення з дітьми встановлених правил поведінки; допускають зміну своїх вимог в розумних межах; діти дуже добре адаптовані; впевнені в собі, в них розвинений самоконтроль і соціальні навички, вони добре вчаться у школі та мають високу самооцінку.

Авторитарний тип також характеризується високим рівнем контролю. Але тут віддають накази та чекають їх точного виконання. Стосунки у таких родинах холодні, батьки закриті для постійного спілкування з дітьми, встановлюють жорсткі вимоги та правила, не допускають їх обговорення; дозволяють дітям лише незначною мірою бути незалежними від них; їх діти, як правило, відлюдні, боязкі та похмурі, невібагливі та дратівливі; дівчатка найчастіше залишаються пасивними й залежними протягом підліткового та юначого віку; хлопці можуть стати некерованими й агресивними.

Ліберальний стиль має низький рівень контролю. У таких сім'ях слабо або зовсім не регламентують поведінку дитини; тут панують безумовна батьківська любов, теплі стосунки, дорослі відкриті для спілкування з дітьми, але домінуюча спрямованість комунікації – від дитини до батьків; дітям надана необмежена свобода за умови незначного керівництва з боку батьків; батьки не встановлюють



Сім'я – територія, дружня до дитини

будь-яких обмежень; діти схильні до неслухняності та агресивності, в присутності людей поводять себе неадекватно та імпульсивно, невібагливі до себе; в деяких випадках такі діти стають активними рішучими та творчими людьми.

Індиферентний тип характеризується низьким рівнем контролю. Дітям не встановлюють ніяких обмежень; байдужі до власних чад, стосунки – холодні, батьки закриті до спілкування; через обтяженість власними проблемами у них не залишається сил на виховання дітей; якщо байдужість батьків поєднується з ворожістю (як у батьків, що нехтують власними дітьми), дитину ніщо не утримує від звільнення своїх самих руй-

нівних імпульсів, а також від прояву схильності до асоціальної поведінки.

Виходячи з вищевказаного, можна констатувати: найкраще адаптуються діти авторитетних батьків. Тому важливо, щоб саме цей стиль батьківської поведінки як найбільш ефективний та продуктивний для реалізації таланту дитини, практикувався в родині (тому що саме ця модель закладає в дитині найбільш гармонійну систему соціальної поведінки, яка дає їй можливість реалізувати себе).

Як визначають деякі психологи, стилі батьківської поведінки залежать від розподілу влади. Як у країнах з різним політичним укладом – монархією, демократією, тиранією, так і в кожній родині існують різні варіанти стосунків її членів. Та про це – наша наступна розмова.

(Далі буде)

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Закінчив Київське міське педагогічне училище імені Н. Крупської за спеціальністю "Учитель початкових класів", Київський державний педагогічний інститут імені М. Горького за спеціальністю "Педагогіка та методика викладання в початкових класах загальноосвітньої середньої школи", Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів імені Б. Грінченка за спеціальністю

"Викладач психології, практичний психолог". Працював учителем початкових класів, викладачем психології та практичним психологом у педагогічному коледжі, старшим викладачем кафедри психології та методистом початкової освіти Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів імені Б. Грінченка. Кандидат психологічних наук, доцент. З 2007 р. – заступник директора ІППО КМПУ імені Б. Грінченка з навчально-методичної роботи. Тренер та експерт Міжнародної програми "Читання і письмо для розвитку критичного мислення". Коло наукових інтересів – загальна психологія, психофізіологія, психологія творчості, когнітивна, генетична психологія та психологічні аспекти дошкільної та початкової освіти.

ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ ОГОЛОШЕННЯ

"Державний департамент – Адміністрація зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення оголошує відкритий конкурс на заміщення вакантної посади начальника відділу з питань Чорнобильської АЕС та об'єкта "Укриття".

Вимоги до учасників конкурсу: вища освіта відповід-

ного професійного спрямування, стаж роботи за фахом в державній службі на керівних посадах не менше 5 років або стаж роботи за фахом на керівних посадах в інших сферах управління не менше 7 років, або стаж роботи за фахом не менше 10 років. Досвід роботи щодо управління персоналом, вільне володіння українською мовою.

Знання основних принципів роботи на комп'ютері. Термін подачі документів до конкурсу – місяць з дня опублікування.

Телефон для довідок
8(04493)5-10-17.